

Konsolidovaná výroční správa

Obce Gbel'any

za rok 2022

.....

starosta obce

OBSAH	str.
1. Úvodné slovo starostu obce	4
2. Identifikačné údaje obce	4
3. Organizačná štruktúra obce a identifikácia vedúcich predstaviteľov	4
4. Poslanie, vízie, ciele	5
5. Základná charakteristika konsolidovaného celku	5
5.1. Geografické údaje	5
5.2. Demografické údaje	7
5.3. Ekonomické údaje	8
5.4. Symboly obce	8
5.5. História obce	10
5.6. Pamiatky	13
5.7. Významné osobnosti obce	18
6. Plnenie úloh obce (prenesené kompetencie, originálne kompetencie)	20
6.1. Výchova a vzdelávanie	20
6.2. Zdravotníctvo	23
6.3. Sociálne zabezpečenie	23
6.4. Kultúra	25
6.5. Doprava	28
6.6. Územné plánovanie	29
6.7. Hospodárstvo	29
7. Informácia o vývoji obce z pohľadu rozpočtovníctva	30
7.1. Plnenie príjmov a čerpanie výdavkov za rok 2022	31
7.2. Prebytok rozpočtového hospodárenia za rok 2022	33
7.3. Rozpočet na roky 2023 - 2025	34
8. Informácia o vývoji obce z pohľadu účtovníctva za materskú účtovnú jednotku a konsolidovaný celok	35
8.1. Majetok	35
8.2. Zdroje krytia	36
8.3. Pohľadávky	37
8.4. Záväzky	38
9. Hospodársky výsledok za rok 2022 - vývoj nákladov a výnosov za materskú účtovnú jednotku a konsolidovaný celok	38
10. Ostatné významné skutočnosti, ktoré mali vplyv na hospodárenie a činnosť obce	41

10.1. Prijaté granty a transfery	41
10.2. Poskytnuté dotácie	42
10.3. Významné investičné akcie v roku 2022	42
10.4. Predpokladaný budúci vývoj činnosti	42
10.5. Udalosti osobitného významu po skončení účtovného obdobia	43
10.6. Významné riziká a neistoty, ktorým je účtovná jednotka vystavená	43

1. Úvodné slovo starostu obce

Výročná správa obce Gbeľany poskytuje ucelený pohľad na život v obci Gbeľany, na jej geografické, demografické a ekonomické údaje. Čitateľovi prinášame prehľad histórie a pamiatok obce. Zaujímavé sú symboly obce, ktorých súčasná podoba vychádza predovšetkým z historického vzniku obce. Pre občanov, ale aj pre návštevníkov obce predkladáme pohľad na možnosti kultúry, hospodárstva, sociálneho zabezpečenia, zdravotníctva a výchovy a vzdelávania v obci. V rámci hospodárenia obce za rok 2022 je potrebné v prvom rade poukázať na záverečný účet obce a na celkový prebytok rozpočtového hospodárenia. Čitateľ výročnej správy si taktiež môže pozrieť hospodárenie obce z hľadiska účtovníctva, prehľad pohľadávok a záväzkov obce a informácie o výnosoch a nákladoch obce. Prehľadom prijatých grantov a transferov poukazujeme na možnosti obce čerpať a používať účelovo určené finančné prostriedky. Taktiež obec v rámci svojich možností poskytuje dotácie zložkám na území obce na podporu ich činnosti. Veríme, že v priebehu roka 2022 sme pracovali predovšetkým k spokojnosti všetkých občanov obce Gbeľany.

2. Identifikačné údaje obce

Názov: Obec Gbeľany

Sídlo: Urbárska 366/3, 013 02 Gbeľany

IČO: 00321273

Štatutárny orgán obce: Ing. Jozef Martinček

Telefón: 0915 891 556

Mail: gbelany@gbelany.eu

Webová stránka: www.gbelany.eu

3. Organizačná štruktúra obce a identifikácia vedúcich predstaviteľov

Starosta obce: Ing. Jozef Martinček

Zástupca starostu obce: Martin Vojtek

Hlavný kontrolór obce: Ing. Božena Vaculová

Obecné zastupiteľstvo: do 13.11.2022: Martin Vojtek, Ing. Marek Mrázik, Jana Vašková, Mgr. Ján Ďugel, Bc. Michal Mravec, Marián Káčer, Lubomír Samec

od 14.11.2022: Martin Vojtek, Jana Vašková, Mgr. Ján Ďugel, Mgr. Mária Vankušová, Ing. Michal Sapieta, Jozef Trizuliak, Mgr. Miroslava Sovičová, PhD

Komisie: Finančná komisia a sociálnych vecí; Stavebná komisia a komisia životného prostredia; Komisia kultúry, školstva, mládeže a športu; Komisia na ochranu verejného záujmu a prešetrovanie sťažností.

Obecný úrad: administratívny chod obce zabezpečujú 4 pracovníčky
knižnicu zabezpečuje 1 pracovníčka a upratovanie zabezpečuje 1 pracovníčka
údržbu budov a poriadok v obci zabezpečujú 2 pracovníci

Materská škola: Rekonštrukciou a nadstavbou budovy a rozšírením tried MŠ do budovy školskej jedálne sa zvýšil počet tried, kde Predškolskú výchovu zabezpečuje 8 učiteliek v štyroch triedach, manuálne práce – upratovanie zabezpečujú 3 pracovníčky a donášku stravy deťom 1 pracovníčka.

Rozpočtová organizácia

Názov: Základná škola Gbeľany
Sídlo: Hlavná 375/26, 013 02 Gbeľany
Štatutárny orgán školy: Mgr. Juraj Repán
IČO : 37813072
Telefón: 041/5980014
E-mail: zsgbelany@gmail.com
webová stránka: <http://zsgbelany.edupage.org/>

4. Poslanie, vízie, ciele

Poslanie obce: Obec samostatne rozhoduje a uskutočňuje všetky úkony súvisiace so správou obce a jej majetku v prospech svojich občanov
Vízie obce: Prosperujúca a rozvíjajúca sa samosprávna obec v zmysle aktuálnych životných potrieb a trendov
Ciele obce: Zabezpečiť občanom kvalitné životné prostredie, spokojné spoločenské spolužitie, udržateľný rozvoj obce, cieľom je vytvoriť príjemnú lokalitu pre život a príťažlivú obec nielen pre vlastných obyvateľov, ale aj pre návštevníkov

5. Základná charakteristika konsolidovaného celku

Obec je samostatný územný samosprávny a správny celok Slovenskej republiky. Obec je právnickou osobou, ktorá samostatne hospodári s vlastným majetkom a s vlastnými príjmami. Základnou úlohou obce pri výkone samosprávy je starostlivosť o všestranný rozvoj jej územia a o potreby jej obyvateľov.

Do konsolidovaného celku obce Gbeľany patrí Základná škola Gbeľany, založená zriaďovateľskou listinou 1.7.2002. ZŠ je samostatnou právnickou osobou, s právnou subjektivitou, vlastným IČOm a DIČ.

5.1 Geografické údaje

Geografická poloha obce : Obec Gbeľany leží v severovýchodnej časti Žilinskej kotliny na terasových náplavách Váhu, 10 km na východ od okresného mesta Žiliny. Severná vrchovinná časť chotára siaha do Kysuckých vrchov.

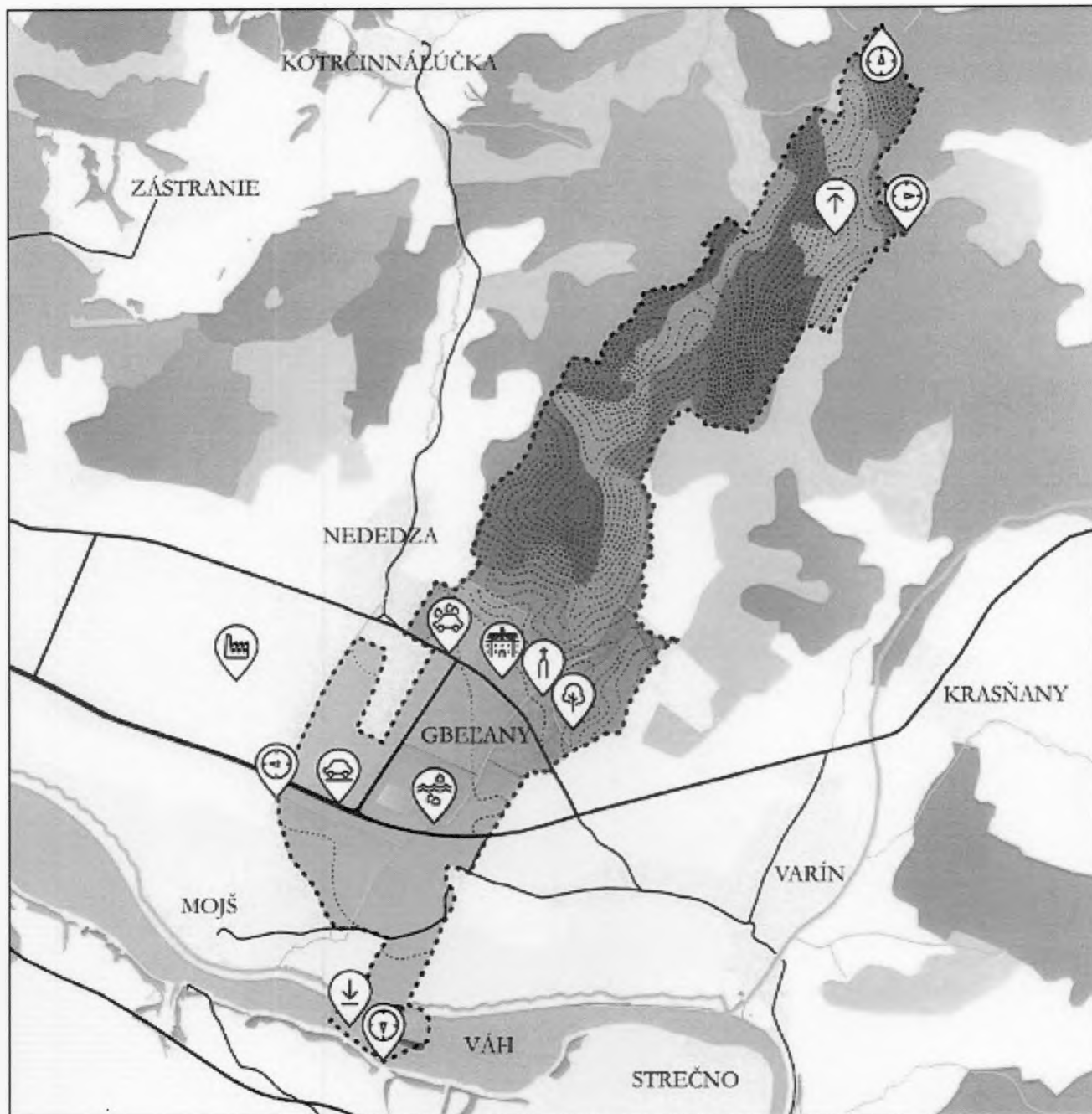
Susedné mestá a obce : Územie obce hraničí so siedmimi obcami: na severe s obcou Horný Vadičov, na východe s obcou Lysica a s obcou Varín, na juhu s mestom Žilina (k. ú. Mojšová Lúčka) a s obcou Strečno, na západe s obcou Mojš a s obcou Nededza

Celková rozloha obce :

713 ha

Nadmorská výška :

najvyššie položený bod územia obce je kóta vo výške 772 m.n.m. v severnej časti v masíve Požehy, najnižšie položený bod 342 m n.m. je situovaný na dne Vodného diela Žilina

Gbeľany – vymedzenie územia

Gbeľany z výšky

5.2 Demografické údaje

Hustota a počet obyvateľov :	217 obyv. na 1 km ² , 1 544 obyvateľov
Národnostná štruktúra :	slovenská národnosť, česká národnosť, maďarská národnosť
Štruktúra obyvateľstva podľa náboženského významu :	viac ako 86% obyvateľov je rímskokatolíckeho vierovyznania, ostatné konfesie majú zanedbateľný podiel, viac ako 5 % obyvateľov obce je bez vyznania

Vývoj počtu obyvateľov :

k 31.12.2018 -	1 422
k 31.12.2019 -	1 434
k 31.12.2020 -	1 450
k 31.12.2021 -	1 491
k 31.12.2022 -	1 544

Pohyb obyvateľov v roku 2022 :

Počet obyvateľov k 31.12.2021 -	1 491
Narodení v r.2022	20
Prihlásení v r.2022	56
Zomrelí v r.2022	9
Odhlásení v r.2022	14
Počet obyvateľov k 31.12.2022 -	1 544

5.3 Ekonomické údaje

	rok 2018	2019	2020	2021	2022
Nezamestnanosť v obci-počet UoZ:	37	33	52	47	53

	rok 2018	2019	2020	2021	2022
Nezamestnanosť v okrese Žilina:	3 257	3 293	4 922	4 064	3 807
Evidovaná miera nezamestnanosti v %	3,40	3,46	5,59	4,59	4,15

Vývoj nezamestnanosti : nezamestnanosť v obci oproti roku 2021 má rastúcu tendenciu, z celkového počtu UoZ v obci je 1 absolvent, nezamestnanosť v okrese Žilina má klesajúcu tendenciu.

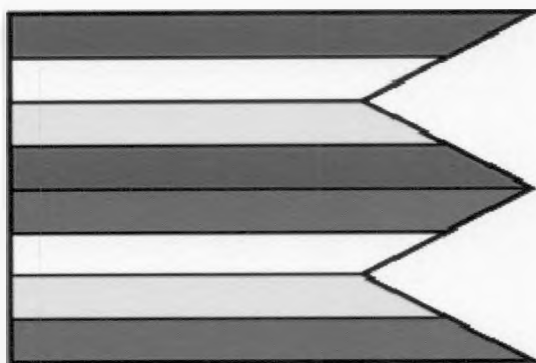
5.4 Symboly obce

Heraldická komisia Ministerstva vnútra Slovenskej republiky prerokovala návrh **erbu obce Gbeľany** a odporučila ho na prijatie obecným zastupiteľstvom obce Gbeľany (číslo uznesenia 6/2008 zo dňa 12.09.2008) a na zapísanie do Heraldického registra Slovenskej republiky pod signatúrou G-43/2008 v tejto podobe:

V modrom štíte v zelenej pažiti stojaci zlatým prstencom nimbovaný, zlatoobutý evanjelista Marek v striebornom rúchu, v pravici so zlatým písacím brkom, v ľavici so zlatou knihou, vpravo spoza jeho nôh sa objavujúci, na pažiti ležiaci okrídlený lev.

Vlajka obce :

Vlajka obce Gbel'any pozostáva z ôsmich pozdĺžnych pruhov vo farbách zelenej, bielej, žltej, zelenej, modrej, bielej, žltej a modrej. Vlajka má pomer strán 2:3 a ukončená je tromi cípmi, t. z. dvoma zástrihmi, siahajúcimi do tretiny jej listu.

Pečať obce Gbel'any:

Pečať obce tvorí okrúhla kružba, ktorú vyplňa erb obce. Okolo kružby je umiestnený kruhový nápis OBEC GBEL'ANY.

Na obrázku sa nachádza pečať obce, z ktorej sa vychádzalo pri tvorbe erbu. Oválna pečať rozmeru 27 x 39mm sa datuje do roku 1720. V obraze sv. Marek drží v rukách pero a knihu, pri nohách vpravo je pravdepodobne ležiaci lev. Po stranách hlavy je nápis SANCT(VS). - MARCVS, pod rukami datovanie 17-20.

V miestnom kaštieli sa nachádza kaplnka Panny Márie. Podľa tradície bola kaplnka na cintoríne pred prestavbou zasvätená sv. Markovi. V oblúku hore je prerušená legenda na stuhe: SIGILVM - PAGI - GBELAN. Tab. XLI.

5.5 História obce

Najstaršie obdobie a archeologické nálezy

Dobrá poloha a prírodné podmienky dali možnosť pravekému ľudskému osídleniu. Obec má bohatý archeologický potenciál. V roku 1967 pri melioračných prácach sa našlo veľké množstvo keramického materiálu, kameňov, železných zlomkov a iných drobných predmetov. Materiál pochádza z rôznych období. Sú to najmä nálezy lužické, púchovské, hradištne a stredoveké.

Významným nálezom na Prostrednom láne je bronzový kosák. Takéto kosáky sa používali na zber obilia v období strednej doby bronzovej až po staršiu dobu železnú (8. – 5. stor. p. n. l.). Na mieste nálezu sa našli úlomky keramiky lužickej kultúry.

Ďalšími významnými náleziskami na území obce boli lokality nazývané:

Hradisko – dve malé valové opevnenia, ktoré sa nachádzajú na rozhraní Gbelian a Nededze, našlo sa tu niekoľko keramických zlomkov, ktoré možno datovať do 15. storočia. Okrem keramiky sa tu našla aj minca Mateja Korvína z roku 1464. **Klin** – popolnicové pohrebisko, ktoré sa nachádza vľavo od cesty z Gbelian k železničnej trati. **Nad cintorínom** – neolitické sídlisko, kde sa našli črepy keramiky. **Pod Dielcom** – našli sa tu črepy keramiky z troch časových období. **Prostredný lán** – pole s rozlohou cca. 10 ha medzi Nededzou a Gbeľanmi po ľavej strane cesty zo Žiliny do Varína, kde bolo objavené rozsiahle sídlisko s viacerými fázami osídlenia.

Vznik názvu obce

Vznik názvu obce Gbeľany má viac variantov. Prvý sa odvádza od slova „gbeľ“, čo je dutá miera na zbožie. Pravdepodobne tieto miery (drevené nádoby) vyrábali miestni obyvatelia.

Druhý variant je od názvu rastliny nazývanej kobylinou. Alexander Lombardini v V. ročníku Slovenských pohľadov z roku 1885 na strane 39 píše: „Náš ľud pri potokoch rastúcu zelinu kobylinou menuje, a veru sa Gbeľany už v roku 1362 ako obec v listine Štefana Bebeke, grófa vo Vyšehrade, v tom roku **tertia die festi B. M. Virginis et Martiris** danej pod menom Koblen spomínajú.”

V tej istej listine, v ktorej sa vymedzujú hranice Varína, tečie aj potôčik pod menom Koblen – Patak. Z toho možno vyvodiť, že v gbelianskom chotári tečúci potôčik, ale aj obec od tohto potoka boli pomenované.

Tretí názov: žil tu oddávna ubiedený poddaný ľud, ktorý slúžil pánovi Gbeľánu. Od jeho mena sa odvodil aj názov obce.

Gbeľany ako poddanská obec

Gbeľany, ako poddanská obec vznikla pravdepodobne už v 13. storočí, keď sa na okolí Žiliny začali uplatňovať feudálne vzťahy. Prvý zachovaný názov VILLA BELENE (dedina Belene) pochádza z roku 1434.

Prehľad písomne doložených názvov obce:

- 1362 Koblen
- 1434 Villa Belene
- 1439 Possessio sen villa Kbeleny
- 1469 Possessio Belen
- 1483 Possessio Gbelan
- 1503 Cebelen
- 1508 Possessio Gbeleny
- 1518 Possessio Beelen
- 1519 Judex de Gbelen (richtár z Gbelian)
- 1519 Possessio Kbelan
- 1520 Possessio Kbeleny
- 1520 Possessio Kbeleny
- 1598 Kbelany
- 1773 Gbeblan, Gbelany
- 1786 Gbeblan, Gbellani
- 1808 Gbelán, Gbelany
- 1899 Gbellán
- 1902 Gbellan
- 1907 Egberlény
- 1920 Gbelany

Gbeľany od ich vzniku boli súčasťou Strečnianskeho panstva. Administratívnym centrom a sídlom feudálnej správy bol hrad Strečno. Všetky majetky panstva boli vlastníctvom uhorského panovníka. Kráľ Žigmund Luxemburský ich v roku 1421 daroval rodu Dersffy, ktoré bol vlastníkom panstva až do 17. storočia. V ženskej línii zdedili strečnianske majetky Esterháziovci a Wesselényovci, ktoré jednotne spravovali a spoločne sa podieľali na výnose. Keď sa palatín František Wesselény a jeho syn Ladislav dostali do panovníkovej nemilosti pre účasť na protihabsburskom sprisahaní, Strečnianske panstvo sa rozdelilo. Kráľ Leopold I. v roku 1683 wesselényovské majetky skonfiškoval, hrad Strečno prikázal zbúrať a majetky daroval šľachticom nemeckého pôvodu, bratom Fridrichovi a Jánovi Löwenburgovi. Z tejto časti vzniklo samostatné Tepličské panstvo so sídlom v Tepličke, kam patrili aj Gbeľany.

Bratia Löwenburgovi zomreli bez mužského potomka a dedičom Tepličského panstva sa stala Anna Margita Löwenburgova, ktorá sa vydala za Fridricha Windischgrätza. Jej deti Jozef a Anna Mária, vydatá za Karola Szerényiho si v roku 1749 majetky rozdelili. Gbeľany, Dolný Vadičov, Lutiše, Pažite, Riečnica, Terchová, Tižina ako aj časť Strečna boli podielom, ktorý dedili členovia szerényiovskej rodiny. Toto územie, ktoré sa od Tepličského panstva úplne osamostatnilo, malo nielen vlastnú hospodársku správu, ale aj samostatný zemepanský súd a pomenovanie „dominium Gbelán“, čiže Gbelianske panstvo.

Gbelianske panstvo ostalo v rukách Szerényiovcov do roku 1812. keď jeho novými majiteľmi sa stala rodina Nyári zo Sučian. V roku 1863 ich vystriedal Ján a Ferdinand Zichy a v roku 1883 gróf Juraj Majláth zo Zavaru (narodený 23.12.1854), ktorý si vzal 02.10.1882 za manželku grófkou Sarlotu Zichy a tak sa stal majiteľom Gbelianskeho panstva. Z tohto manželstva bolo sedem detí: Juraj, Livia, Ferdinand, Štefan, Karol, Ladislav a Pavol.

Ferdinand Majláth, ktorý sa v roku 1926 oženil s grófkou Hubertou Széchenyiovou sa hneď pustil do renovácie budov a murovaných plotov a usiloval sa dať do poriadku i celé panstvo. Vo Viedni sa podrobil operácii slepého čreva. Keď sa chystal do Gbelian, dňa 22.02.1929 náhle zomrel na infarkt vo veku 38 rokov. Zostali po ňom dve dcéry: Ferdinanda a Šarlota. Posledný zemepán Gbelianskeho panstva dr. Ferdinand Majláth je pochovaný v idilickom prostredí lesíka Dielec, kde rodina plánovala vybudovať rodinné mauzóleum. Mladá, asi 22 – ročná vdova sa neskôr vydala za grófa Révaya zo Štiavničky. Aj gróf Révay čoskoro zomrel. Rodina sa začiatkom druhej svetovej vojny odsťahovala do Bratislavy a po oslobodení do Maďarska, odtiaľ do Švédska.

Majláthovci boli pánmi Gbelianskeho panstva až do roku 1945, keď ich majetky prešli do vlastníctva štátu.

Gbelianske panstvo sa zameriavalo najmä na chov dobytku a ťažbu dreva z rozľahlých malofatranských lesov. Značné príjmy malo aj z čapovania liehových nápojov, z prenájmu siedmich mlynov a piatich jatiek a z vyberania mýtnych poplatkov v Terchovej a Strečne. Panské majere boli v Gbeľanoch, vo Vrátnej doline a Lutišiach. V Gbeľanoch, ktoré bolo sídlom panstva, okrem rozsiahlych hospodárskych budov vlastnilo i pálenicu (liehovar). Nová budova pálenice bola postavená v roku 1886 a renovovaná v roku 1921.

Hladomor, vyst'ahovalectvo, vojny

Hladomory, ktoré prepukli v 19. storočí ako následok klimatických zmien či silných povodní v rokoch 1816-1818 a 1846-1847 zapríčinili aj v Gbeľanoch vysokú úmrtnosť, vyžiadali si obeť v počte približne 12-13 % obyvateľstva. Obyvateľstvo obce trápili koncom feudalizmu viaceré choroby ako kiahne či cholera.

Ešte pred vojnou zasiahla obec Gbeľany vyst'ahovalecká vlna do USA, kde sa po skončení Občianskej vojny prudko rozvíjal priemysel a s ním aj potreba veľkého prílevu pracovných síl. Doposiaľ sa podarilo zistiť mená 76 vyst'ahovalcov z Gbelian do USA. Rovnako obyvateľov obce ovplyvnili aj udalosti ako prvá svetová vojna, svetová hospodárska kríza v roku 1929 či neskôr druhá svetová vojna.

Významným míľnikom v histórii obce bolo aj uzavretie zmluvy so Spojenými elektrárnami severozápadného Slovenska v Žiline o elektrifikácii obce, ktoré sa uskutočnilo v roku 1926.

5.6 Pamiatky

Sídlom Gbelianskeho panstva bol honosný barokový kaštieľ z polovice 18. storočia, ktorý stojí uprostred parku, ktorý je obohnaný kamenným múrom. Bol sídlom grófskej rodiny, istú dobu tu sídlila škola, neskôr ochranári.

Budova barokového kaštieľa pred rekonštrukciou

V súčasnosti je kaštieľ v Gbel'anoch v súkromnom vlastníctve, kde prebehla veľká rekonštrukcia, výsledkom ktorej je príjemný hotel priamo na ceste do Malej Fatry. Rekonštrukcia bola dokončená v roku 2015 a odvtedy hotel slúži verejnosti. Jeho súčasťou je atraktívne wellness zázemie a reštauračné priestory určené pre zážitkovú gastronómiu. Areál kaštieľa i hotel samotný sú ako stvorené pre svadobné obrady a hostiny či firemné podujatia.

Hotel po rekonštrukcii

Pohľad na hotel zvrchu

V Sučianskej záhrade (parku) stojí jednoposchodová klasicistická kúria, kaštieľ grófa Sučániho. Postavili ho v prvej tretine 19. storočia. V súčasnej dobe je v súkromnom vlastníctve, kde prebieha postupná rekonštrukcia.

Klasicistická kúria

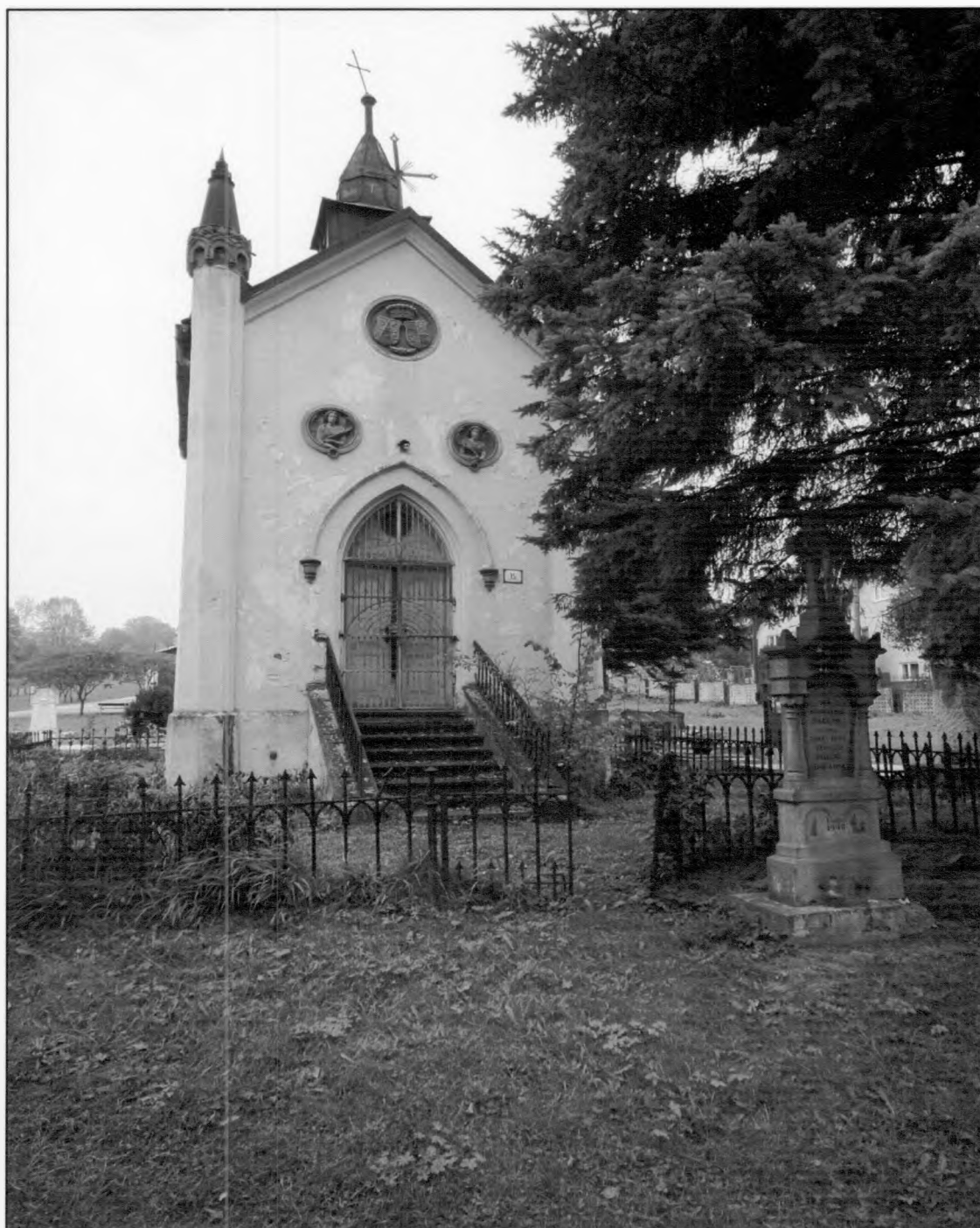
Socha sv. Jána Nepomuckého

Pri hlavnej bráne do základnej školy stojí socha sv. Jána Nepomuckého, postavená z jemného pieskovca v klasicistickom slohu s nápisom:

CAROLUS COMES NYARY ET COSORS EIUS
COMES FRANCISCA PONGRACZ
ANNO 1827

Slovenský preklad: Karol gróf Nyáry a jeho manželka grófka Františka Pongracz roku 1827

V strede malého obecného cintorína je postavená kaplnka v pseudogotickom slohu. Svedčí o tom použitie typických gotických prvkov na stavbe z 19. storočia. Najvýraznejšími použitými prvkami sú lomené oblúky. Vertikálnosť jasne prevláda nad horizontálnymi rozmermi. Pretiahnutie do výšky a odláhčenie umocňujú aj štíhle a vysoké piliere na rohoch kaplnky. Spojením funkcie hrobky a kaplnky v jednej budove, ale aj architektonickým stvárnením sa kaplnka na cintoríne v Gbeľanoch stáva ojedinelou. V širšom okolí mesta Žiliny nenájdeme podobnú kaplnku. V roku 1871 kaplnku darovala obci grófka Vincencia Nyári. V roku 2015 bola prevedená rekonštrukcia kaplnky – oprava fasády, oplatenie, rekonštrukcia schodiska kaplnky.

Kaplnka pred rekonštrukciou

Zrekonštruovaná kaplnka na cintoríne

Farský kostol v Gbeľanoch

Základný kameň pre Kostol sv. Jozefa, robotníka v Gbeľanoch požehnal Svätý Otec Ján Pavol II. 22. 4. 1990 v Bratislave. Kostol si postavili veriaci a 9. septembra 1995 ho posvätil J. Em. Ján Chryzostom kardinál Korec. Prvá nedeľná omša sa slávila 18. decembra 1994. Gbeľany patrili pod Rímskokatolícku farnosť Varín spolu s obcami Krasňany, Nededza a Nezbudská Lúčka. Od 4. 7. 2010 sú samostatnou farnosťou Dekanátu Varín.

V nedeľu 4. 7. 2010 o 10 hod. celebroid sv. omšu v Kostole sv. Jozefa v Gbeľanoch žilinský biskup Mons. Tomáš Galis, pri ktorej vyhlásil zriadenie novej Farnosti Gbeľany a uviedol do úradu jej prvého farára vdp. Pavla Kalabusa.

Pod Rímskokatolícku cirkev Farnosť Gbeľany patria filiálky Nededza a Kotrčiná Lúčka. Farnosť Gbeľany má Farský kostol sv. Jozefa z roku 1995, vo filiálke Nededza je Kostol Sedembolestnej Panny Márie z roku 1993 a v Gbeľanoch je Kaplnka Nepoškvrneného počatia Panny Márie z roku 1750. Rímskokatolícka farnosť Gbeľany patrí pod Dekanát Varín.

Farský kostol so sochou ukrižovaného Krista od sochára Alexandra Trizuljaka.

Farský úrad Gbeľany

V roku 2016 bola pred kostolom osadená socha sv. Mareka patróna obce Gbeľany. Sochu vyhotovil Mgr. Art. Radovan Martinček. Sv. Marek je tiež súčasťou erbu obce Gbeľany. Pri jeho tvorbe sa vychádzalo z pečate, ktorej vznik sa datuje do roku 1720, čo dokazuje historickú spojitosť tejto svätej postavy s obcou Gbeľany. Nejde len o sochu skrášľujúcu námestie pred kostolom, ide o zhmotnenie jedného zo symbolov obce, ktorého pôvod je možné hľadať v jej ďalekej histórii. Socha stvárňuje sv. Mareka s jeho najznámejším atribútom – levom, kráľom púšte.

Socha sv. Mareka na námestí pred kostolom – autor Mgr. art. Radovan Martinček

5.7 Významné osobnosti obce

Alexander Trizuljak, akademický sochár, sa narodil 15. mája 1921 vo Varíne a zomrel 15. októbra 1990 v Bratislave. V rokoch 1945 - 1949 absolvoval štúdium na pražskej Akadémii Výtvarných Umení v ateliéri profesora Karla Pokorného. Po ukončení pražských štúdií nastúpil ako pedagóg na novovznikajúcu Vysokú Školu Výtvarných umení v Bratislave, kde pôsobil až do roku 1972, kedy musel opustiť pedagogický post i verejné pôsobenie po udalostiach roku 1968. Alexander Trizuljak bol popredným predstaviteľom slovenského sochárstva druhej polovice 20. storočia. Jeho verejne najznámejším dielom je socha víťazného vojaka na pylóne bratislavského Slavína. Popri práci na monumentálnom slavínskom zadaní Trizuljak vo svojej tvorbe rozvíjal modernistickú líniu. Trizuljakov priekopnícky experiment s novými materiálmi a technológiami vyvrcholil v 60-tych rokoch do série konštruktivistických plastík, ktoré aj dnes predstavujú progres v modernom slovenskom sochárstve 20. storočia. Práve výstavou Trizuljakovej tvorby odštartovala v roku 1961 legendárna Socha piešťanských parkov, ktorej sa stal Trizuljak spoluzakladateľom a dlhoročným predsedom organizačného výboru. Popri

bohatej umeleckej tvorbe pôsobil ako organizátor spoločenského života výtvarných umelcov: zaslúžil sa o založenie galérií: Galéria hl. mesta SR Bratislavy, galérie v Trenčíne, Nitre, Komárne a v Humennom. Taktiež stál pri zrode slovenských stredných umeleckých škôl. Z jeho iniciatívy vznikol Slovenský Fond Výtvarných Umení ako i dnes už neexistujúce dielne umeleckých remesiel v Bratislave.

V roku 2022 schválilo Obecné zastupiteľstvo v Gbeľanoch kúpu umeleckého diela - busty – sochárskeho portrétu Alexandra Trizuljaka. Autorom diela je dcéra pána Trizuljaka, pani Mária Majerníková, ktorá rovnako ako ďalší jej súrodenci zdedila cit pre umenie. Busta bola osadená na fasáde budovy Základnej školy v Gbeľanoch.

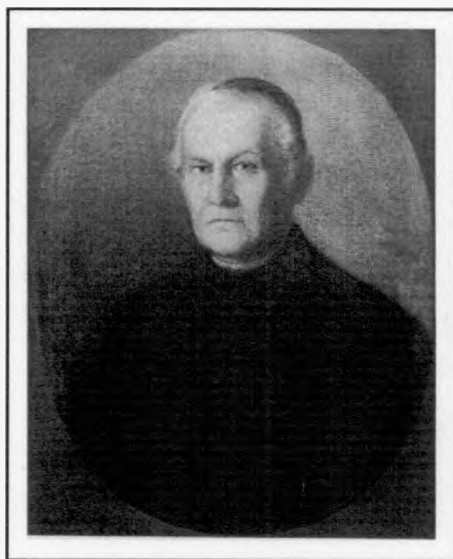

Busta Alex. Trizuljaka

Socha v areáli ZŠ - TULIPÁN od Alex. Trizuljaka

Jozef Šimuník, nar.16.2.1810 v Gbeľanoch, zomrel 15.9.1887, bol farárom a správcom farnosti v Tepličke nad Váhom. Bol horlivým zástancom chudoby, pridal sa ku hnutiu slovenských dobrovoľníkov na čele s Ľudovítom Štúrom. Pochovaný je v rodnej obci – Gbeľany.

Portrét – Jozef Šimuník

6. Plnenie úloh obce (prenesené kompetencie, originálne kompetencie)

6.1. Výchova a vzdelávanie

V súčasnosti výchovu a vzdelávanie detí v obci poskytuje:

- **Materská škola Gbel'any**, ktorú navštevovalo 72 detí v štyroch triedach. Vyučovanie zabezpečovalo 8 učiteliek. MŠ je príspevková organizácia, kde hlavnou činnosťou je predškolská výchova. Zriaďovateľom MŠ je Obec Gbel'any. Poskytuje celodennú starostlivosť deťom vo veku tri až šesť rokov. Výhodná poloha zariadenia v prírodnom prostredí umožňuje vytvárať a realizovať vzdelávací program podporujúci zdravý vývin detí. Od 1.1. 2015 je prevádzka MŠ v novo zrekonštruovanej a nadstavenej budove. Pribudli nové priestory, v podkroví telocvična a stabilná spálňa so sociálnym zariadením.

Budova MŠ po rekonštrukcii

V roku 2021 bola počas letných prázdnin za účelom riešenia absentujúcich kapacít materskej školy odvíjajúcej sa od prudkého nárastu počtu detí v obci zriadená nová, teda štvrtá trieda materskej školy v priestoroch budovy školskej jedálne.

Trieda predškôľákov v budove školskej jedálne

- Základné vzdelanie detí získavajú v ZŠ Gbeľany

Charakteristika školy:

Základná škola Gbeľany je plne plno-organizovaná škola, ktorá poskytuje vzdelávanie a výchovu žiakom v 1. – 9. postupnom ročníku. Na škole je zriadených osem tried 1. stupňa a deväť tried 2. stupňa. Kapacitne patrí škola k stredne veľkým prímestským školám nielen počtom žiakov, ale tiež svojou zastavanou plochou a celkovými vnútornými priestormi. Škola je umiestnená v peknom prírodnom prostredí Národného parku Malá Fatra a blízko historických pamiatok.

Charakteristika žiakov:

Základná škola je spádovou školou pre obce Kotrčiná Lúčka, Nededza, Gbeľany, Mojš a Krasňany. Napriek tomu školu navštevujú aj žiaci, ktorí nemajú miesto trvalého bydliska v našom školskom obvode (Koňhora, Varín, Teplička nad Váhom, Žilina). V priemere navštevuje školu 330 až 370 žiakov, ktorí sú zaradení v bežných triedach. Žiaci, u ktorých sú diagnostikované vývojové poruchy učenia navštevujú bežné triedy a vyučujúci k nim pristupujú individuálne na základe spolupráce a odporúčaní CPPPaP v Žiline a školského špeciálneho pedagóga.

Charakteristika pedagogického zboru:

Priemerný počet učiteľov vzhľadom na veľkosť základnej školy je 25 až 31. Všetci pedagogickí a výchovní pracovníci spĺňajú pedagogickú a odbornú spôsobilosť. Na škole pracuje kvalifikovaný výchovný poradca, koordinátor primárnej prevencie sociálno-patologických javov, koordinátor environmentálnej výchovy, zdravotnej výchovy, výchovy k manželstvu a rodičovstvu, dopravnej a športovej výchovy, koordinátor spolupráce ZŠ a MŠ, vedúci predmetových komisií spoločenských predmetov, prírodovedných predmetov, cudzích jazykov. Ich činnosť je v súlade s plánom práce školy a je prínosom pre žiakov, ostatných vyučujúcich, rodičov a priateľov školy. Výchovný poradca má ako vedenie školy vyhradené aj stránkové hodiny v čase mimo vyučovania.

Pre mimoškolské aktivity je zriadený:

- Školský klub detí a jeho hlavné zameranie:

1. Zabezpečiť nenáročnú výchovnú činnosť podľa výchovného programu.
2. Dôsledne zabezpečiť pohybovo – rekreačnú aktivitu pohybom detí na čerstvom vzduchu (športové hry a vychádzky do okolitej prírody).
3. Zabezpečenie pitného režimu detí počas činností v ŠKD najmä v letnom období.
4. Venovať zvýšenú pozornosť príprave na vyučovanie.
5. Spolupráca vychovávateľiek ŠKD s členmi MZ pre 1.stupeň ZŠ.
6. Venovať pozornosť dopravnej výchove formou hier a súťaží.

Vo výchovnej práci pravidelne využívať výchovno – vzdelávacie činnosti v ŠKD :

- oblasť vzdelávania
 - oblasť spoločensko – vedná
 - oblasť pracovno – technická
 - telovýchovná, športová a dopravná oblasť
 - esteticko – výchovná oblasť
 - prírodovedno – environmentálna oblasť
 - oblasť finančnej gramotnosti
8. V činnosti ŠKD využívať nenásilnou formou – boj proti drogám a iným toxickým látkam.
 9. Rozvíjať výnimočné schopnosti a nadanie detí, podporovať ich talent.
 10. Individuálny prístup k deťom s poruchami správania a slabším prospechom.
 11. Dotváranie estetického prostredia školského klubu.
 12. Účasť na akciách organizovaných školou, pomoc pri ich realizácii.
 13. Dodržiavať chartu základných ľudských práv a slobôd.
 14. Zvýšenú pozornosť venovať environmentálnej výchove.

Na základe analýzy doterajšieho vývoja možno očakávať, že rozvoj vzdelávania sa bude orientovať na základné vzdelávanie a predškolskú výchovu.

Budova Základnej školy v Gbeľanoch a školskej jedálne

6.2. Zdravotníctvo

Zdravotná starostlivosť pre našu obec je zabezpečená v okolitých obciach Varín, Teplička n/Váhom a v meste Žilina.

Na základe analýzy doterajšieho vývoja možno očakávať, že rozvoj zdravotnej starostlivosti sa bude orientovať na : bude pokračovať v doterajšom trende.

6.3. Sociálne zabezpečenie

Sociálne služby v obci zabezpečujeme cez opatrovateľskú službu – Spoločný úrad Varín. V obci Varín je zriadené Zariadenie opatrovateľskej služby s celodennou opaterou, do ktorého boli do roku 2022 v prípade potreby umiestňovaní aj naši občania.

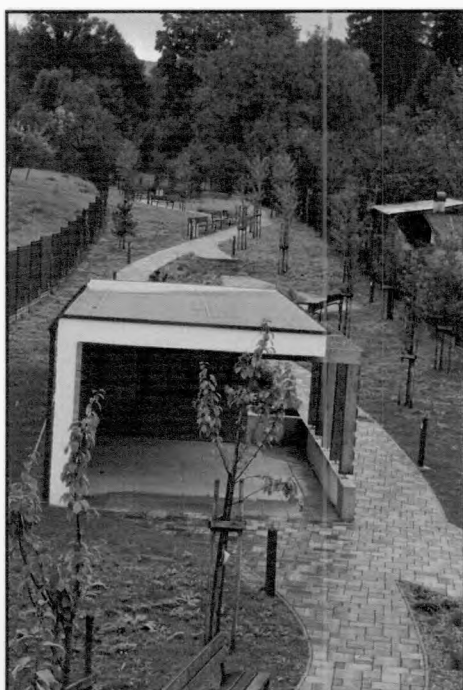
V roku 2018 začali prípravné práce pre výstavbu domu sociálnych služieb v Gbeľanoch a v roku 2020 sa začalo so samotnou výstavbou, pričom stavebné práce na základe výsledku verejného obstarávania zrealizovala firma P.S. in, a.s. Žilina. V priebehu leta 2022 bol kompletne zariadený aj interiér budovy. K budove patrí aj záhrada s altánkom. Výstavba diela bola financovaná z prostriedkov, ktoré obec získala z poplatku za rozvoj a z prostriedkov rezervného fondu obce. Oficiálny názov zariadenia je Zariadenie pre seniorov a denný stacionár sv. Barborky a ponúka nasledovné služby:

- a) celoročnú pobytovú sociálnu službu na neurčitý čas v zariadení pre seniorov s kapacitou 28 ľudí
- b) ambulantnú sociálnu službu na určitý čas počas pracovných dní v dennom stacionári.

Na základe analýzy doterajšieho vývoja možno očakávať, že rozvoj sociálnych služieb sa bude orientovať na : opatrovateľskú službu vo vlastnom zariadení sociálnych služieb.

Budova Zariadenia pre seniorov a denný stacionár sv. Barborky

Záhrada s altánkom

Interiér – spoločenská miestnosť

6.4. Kultúra

Spoločenský a kultúrny život v obci zabezpečuje :

- Obecná knižnica
- Športový klub Gbeľany
- Dobrovoľný hasičský zbor
- Jednota dôchodcov Slovenska
- Miestny spolok Slovenského červeného kríža
- eRko Gbeľany
- FS Bylinka

V roku 2011 bola dokončená prestavba Kultúrneho domu, čím sa zvýšila možnosť väčšieho kultúrneho využitia občanov obce. Kultúrny dom je vybavený kuchyňou a sálou, ktoré sa využívajú pri obecných a aj súkromných akciách občanov. Nachádzajú sa tu tiež miestnosti, ktoré slúžia ako „klubovne“ pre miestne organizácie a spolky.

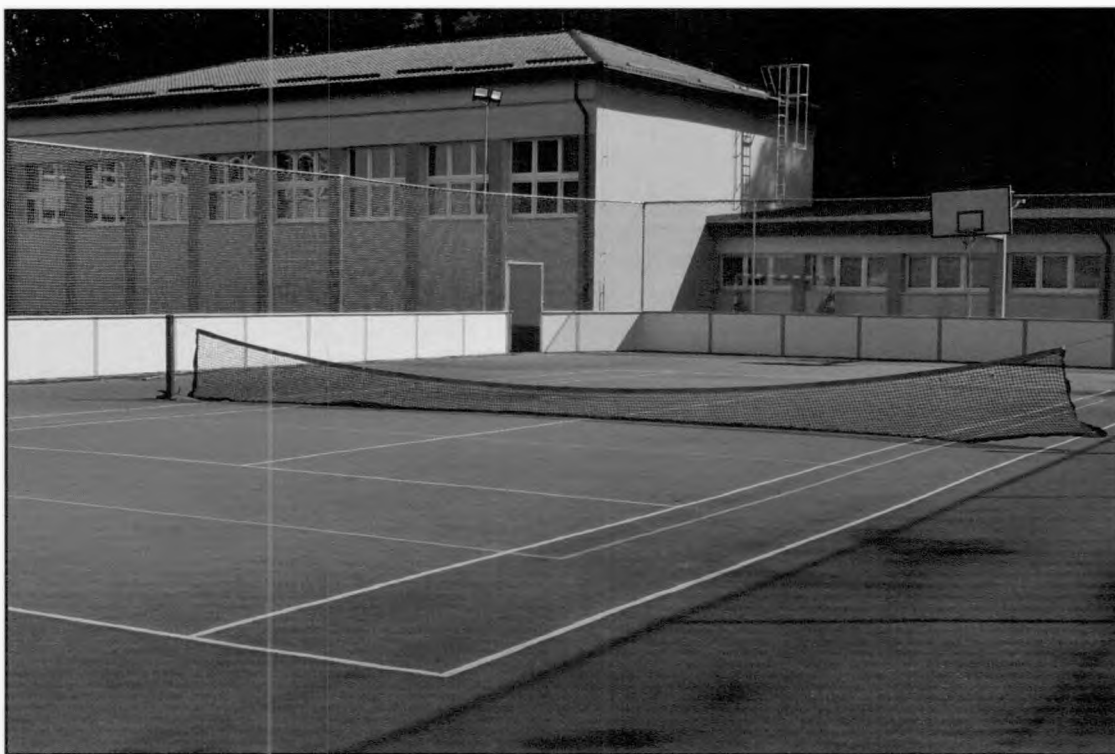
Budova kultúrneho domu po rekonštrukcii

Ako oddychová zóna v obci slúži námestie pred kostolom a rovnako priestranstvo s chodníkmi a lavičkami za kostolom. Na jeseň roku 2021 došlo k rekonštrukcii časti námestia pred kostolom, v rámci ktorej sa nahradil nevyužívaný „amfiteáter“ dielom s názvom Chodník historickej pamäte.

Chodník historickej pamäte

Na športové vyžitie v obci slúžia fitness, ktoré sa nachádza v budove Kultúrneho domu, multifunkčný objekt nachádzajúci sa v areáli ZŠ, ktorý bol v roku 2022 kompletne zrekonštruovaný a tiež rozsiahly areál športového klubu so šatňami a spoločenskou miestnosťou. V roku 2017 bola zrealizovaná celková rekonštrukcia budovy športového klubu a bol vybudovaný nový športový areál, v ktorom sa nachádza veľké ihrisko, pomocné futbalové ihrisko, mantinelové hokejbalové ihrisko, fittpark - plochy pre wourkoutové ihrisko.

Multifunkčné ihrisko po rekonštrukcii

Budova šatní a spol. miestnosti v areáli športového klubu v Gbeľanoch

V roku 2021 bolo v dolnej časti obce vybudované nové detské ihrisko, v roku 2022 bola uskutočnená výmena povrchu – trávnu nahradila gumová dlažba.

Detské ihrisko v dolnej časti obce

V roku 2022 pribudlo v obci ďalšie detské ihrisko, ktoré je situované v areáli Základnej školy v Gbeľanoch.

Detské ihrisko v areáli ZŠ

V roku 2018 bola obcou vydaná Monografia obce Gbeľany. Kniha o obci obsahuje množstvo informácií z rôznych oblastí ako: symboly obce, prírodné pomery, dejiny a súčasnosť, urbanizmus, architektúra, šľachtické rodiny, spoločenský a kultúrny život, etnológia, školstvo, cirkev, významné osobnosti.

V roku 2019 bola slávnostne otvorená historická miestnosť obce Gbeľany. Sú v nej vystavené rôzne dobové predmety a prvky spájajúce sa s históriou obce, okrem iného aj tradičný miestny mužský a ženský kroj. Mnohé s vystavených prvkov obci darovali alebo zapožičali jej obyvatelia.

Historická miestnosť obce v Kultúrnom dome

Obec Gbeľany každoročne organizuje množstvo kultúrno-spoločenských či športových akcií pri rôznych príležitostiach ako sú deň matiek, úcta k starším občanom, deň detí, tvorivé dielne počas veľkonočných sviatkov, obecné hody v letných mesiacoch, v zime stretnutie s mikulášom a mnoho iných. Členovia miestneho DHZ takmer každý rok realizujú fašiangový sprievod masiek, členovia ostatných spolkov v obci sa spoločne stretávajú pri rôznych zaujímavých aktivitách.

Na základe analýzy doterajšieho vývoja možno očakávať, že kultúrny a spoločenský život sa bude orientovať na : pokračovať v doterajšom trende.

6.5. Doprava

Z dopravného hľadiska leží obec Gbeľany mimo nadregionálne významných trás. V blízkosti katastra sa však nachádzajú dva významné multimodálne koridory. Južným okrajom katastrálneho územia prechádza multimodálny koridor Va, spájajúci Bratislavu – Žilinu – Košice – Užhorod. Tento tvorí významnú komunikačnú líniu a vedie ním hlavný cestný a železničný ťah spájajúci Žilinskú kotlinu s ostatnými regiónmi. Druhým multimodálnym koridorom, je koridor VI s trasou Gdaňsk – Warszava – Katowice – Žilina.

Katastrom obce prechádza štátna cesta 2. triedy č. 583 v dĺžke 1,2 km, regionálneho významu. Táto spája Žilinu – Terchovú – Párnicu. Obec je napojená na sieť prímestskej autobusovej dopravy, ktorú pokrýva pravidelnými dopravnými linkami SAD Žilina a. s.

Hoci katastrálnym územím obce prechádza elektrifikovaná železničná trať v celkovej dĺžke 1,3 km, v obci ani jej katastrálnom území sa nenachádza železničná stanica. Najbližšia železničná stanica je vo Varíne, odkiaľ je časová dostupnosť do Gbelian 15 minút peši, alebo vzdialenosť 1,2 km. V tejto stanici však nezastavujú rýchliky ani IC súpravy. Zastavujú tu iba osobné

vlak. Železničná stanica regionálneho významu je v Žiline – 10 km od obce. Do katastrálneho územia Gbeľany ešte zasahuje vlečka z vápenky zo železničnej stanice vo Varíne.

Cez katastrálne územie obce prechádza „Cyklomagistrála Terchová – VD Žilina cez Varín + napojenie úseku pri Varíne – (Koňhora) do Tepličky nad Váhom“

Cyklotrasa je dlhá vyše 23 kilometrov spája deväť katastrálnych území, v hlavnej vetve od Vodného diela Žilina cez Varín kopíruje rieku Varínka až do Terchovej. V rámci tohto úseku je 10 veľkých mostov a 6 lávok. Vedľajšia trasa v úseku Teplička nad Váhom a prepojovacia trasa A zabezpečujú bezpečné spojenie do KIA motors a priemyselného parku pri Tepličke nad Váhom a Nededzi. Cez nový most v Tepličke nad Váhom sa dá prejsť opäť na Vodné dielo Žilina.

6.6. Územné plánovanie

Terajší platný územný plán sídelného útvaru Gbeľany z roku 1993 (schválený uzn. OZ Gbeľany č. 21/1994 zo dňa 01.07.1994) sa nezachoval v plnom rozsahu a jeho zachované časti nepokrývajú územie celého katastrálneho územia obce Gbeľany a jeho osem zmien a doplnkov sú v súčasnosti dostupnými, neúplne zachovanými územnoplánovacími dokumentmi pre riadenie urbanistického rozvoja v podmienkach obce Gbeľany. Z tohto dôvodu obec v roku 2018 pristúpila k obstarávaniu nového územného plánu, ktorý má byť základným územnoplánovacím nástrojom pre sústavné, komplexné a dlhodobé riešenie priestorového usporiadania a funkčného využívania celého územia obce Gbeľany. Proces obstarávania územného plánu naďalej pokračuje.

6.7. Hospodárstvo

Najvýznamnejší poskytovatelia služieb v obci :

- pošta Gbeľany
- predajňa potravín
- predajňa rozličného tovaru
- pohostinné zariadenia - hostinec
- kaderníctvo, kozmetika,
- veterinár

Najvýznamnejší priemysel v obci :

- stolárska výroba
- výroba automobilov a ich dielov v spoločnostiach Mobis, Hysco, Kia
- ľahká výroba a skladové priestory v priemyselnom CTPark Gbeľany, kde sídlia rôzne spoločnosti napr.:

Faurecia Automotive Slovakia (popredný dodávateľ príslušenstva pre výrobcov automobilov), Constellium (spoločnosť zameriavajúca sa na výrobu z hliníka: systémy riadenia, komponenty karosérie), KB Components DKI s.r.o. (výroba plastov), COBA Automotive, s.r.o. (sklady), BAIKAL LOGISTICS, s.r.o.

Priemyselný CTPark

Najvýznamnejšia poľnohospodárska výroba v obci :

- práca samostatne hospodáriacich roľníkov
- tri lesné pozemkové spoločnosti: URBARIÁT – Lesné a pozemkové spoločnosť Gbeľany, Lesné a pasienkové pozemkové spoločnosť Dielec-Koňhora Gbeľany, Čunkovce – Lesné a poz. spoločnosť Gbeľany

Na základe analýzy doterajšieho vývoja možno očakávať, že hospodársky život v obci sa bude orientovať na : vytvoriť vhodné podmienky pre začínajúcich podnikateľov, ktorí by svojimi službami priniesli pomoc občanom, ktorí nemajú možnosť dochádzať za týmito službami do okolitých miest

7. Informácia o vývoji obce z pohľadu rozpočtovníctva

Základným nástrojom finančného hospodárenia obce bol rozpočet obce na rok 2022. Obec zostavila rozpočet podľa ustanovenia § 10 ods. 7 zákona č.583/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Rozpočet obce na rok 2022 bol zostavený ako vyrovnaný. Bežný rozpočet bol zostavený ako prebytkový a kapitálový rozpočet ako schodkový.

Hospodárenie obce sa riadilo podľa schváleného rozpočtu na rok 2022.

Rozpočet obce bol schválený obecným zastupiteľstvom dňa 14.12.2021 uznesením č.48/2021.

Rozpočet bol zmenený sedemkrát:

- prvá zmena schválená ku dňu 31.01.2022 – použitie RF a Poplatku za rozvoj, Uznesenia č. 7/22 a 8/22 zo 4.1.2022
- druhá zmena schválená ku dňu 31.03.2022 – úprava rozpočtu - Uznesenie č. 12/22 z 22.3.2022
- tretia zmena schválená ku dňu 31.05.2022 – nákup osobného automobilu – Uznesenie č. 28/2022 z 10.05.2022,

- štvrtá zmena vykonaná ku dňu 30.06.2022 –zaradenie prostriedkov ŠR a granty, presun prostriedkov v rámci EK
- piata zmena schválená ku dňu 31.07.2022 – úprava rozpočtu – Uznesenie č. 58/2022 z 12.07.2022
- šiesta zmena schválená ku dňu 30.09.2022 – zaradenie štátnych prostriedkov, presuny medzi jednotl. ek. kategóriami a úprava rozpočtu k 30.09.2022 – Uznesenie č. 64/2022 z 20.09.2022
- siedma zmena vykonaná ku dňu 31.12.2022 – zaradenie štátnych prostriedkov, presuny medzi jednotl. ek. kategóriami.

7.1 Plnenie príjmov a čerpanie výdavkov za rok 2022 v EUR

	Schválený rozpočet	Schválený rozpočet po poslednej zmene	Skutočné plnenie príjmov/ čerpanie výdavkov k 31.12.2022	% plnenia príjmov/ % čerpania výdavkov
Príjmy celkom	2 058 985,00	3 585 991,14	3 314 609,16	92,43
z toho :				
Bežné príjmy	2 000 985,00	2 406 845,22	2 393 549,14	99,45
Kapitálové príjmy	0,00	0,00	0,00	0,00
Finančné príjmy	0,00	1 076 941,19	818 855,29	76,04
Príjmy RO s právnou subjektivitou	58 000,00	102 204,73	102 204,73	100,00
Výdavky celkom	2 058 985,00	3 500 630,98	3 095 863,95	88,44
z toho :				
Bežné výdavky	1 077 445,00	1 181 263,30	1 052 218,90	89,08
Kapitálové výdavky	55 260,00	1 170 789,41	895 066,78	76,45
Finančné výdavky	0,00	0,00	0,00	0,00
Výdavky RO s právnou subjektivitou	926 280,00	1 148 578,27	1 148 578,27	100,00
Rozpočet obce	0,00	85 360,16	218 745,21	x

V roku 2022 plnenie príjmov vo významnej miere ovplyvnili príjmy :

- v bežnom rozpočte:
 - podielové dane, ktoré predstavovali zvýšenie oproti roku 2021 o 17,91 % vo výške 123 047,86 EUR
 - daň z nehnuteľností, ktorá predstavovala zvýšenie oproti roku 2021 o 9,51 %
 - komunálny odpad a drobný stavebný odpad, ktorý predstavoval zvýšenie oproti roku 2021 o 9 %
 - príjmy z podnikania a z vlastníctva majetku, ktoré predstavovali zvýšenie oproti roku 2021 o 47,38%
 - administratívne poplatky a iné poplatky a platby, ktoré predstavovali zníženie oproti roku 2021 o 18,09%
 - prijaté bežné granty a transfery, ktoré predstavovali zníženie oproti roku 2021 o 1,13 %
- vo finančných operáciách:

- prostriedky rezervného fondu v sume 554 277,32 EUR
- nevyčerpané prostriedky z účelovo určených prostriedkov – poplatok za rozvoj vo výške 230 969,19 EUR
- nevyčerpané prostriedky zo školského stravovania v sume 26 326,50EUR

V roku 2022 čerpanie výdavkov vo významnej miere ovplyvnili výdavky :

- v bežnom rozpočte:

- mzdy, platy, služobné príjmy a ostatné osobné vyrovnania vo výške 318 588,43 EUR
- poisťné a príspevok do poisťovní vo výške 127 673,33 EUR
- výdavky na tovary a služby vo výške 513 125,23 EUR
- obcou poskytnuté bežné transfery vo výške 92 831,91 EUR

- v kapitálovom rozpočte realizované investičné akcie:

- stavebné práce DSS vo výške 693 826,74 EUR
- detské ihrisko MŠ v areáli Základnej školy vo výške 46 774,20 EUR
- rekonštrukcia multifunkčného ihriska vo výške 44 720,97 EUR
- kapitálový transfer na cyklotrasu vo výške 17 538,00 EUR
- nákladný výťah pre ZŠ v budove školskej jedálne vo výške 14 280,00
- výmena povrchu detského ihriska na ulici M. R. Štefánika vo výške 7 945,32 EUR
- lapač tukov pri školskej jedálni v areáli ZŠ vo výške 6 932,40 EUR
- konvektomat – kuchyňa v kultúrnom dome vo výške 4 964,16 EUR
- nákup osobného automobilu vo výške 18 999,00 EUR
- interiérové vybavenie DSS vo výške 15 539,16 EUR
- technické zhodnotenie požiarnej zbrojnice vo výške 6 956,41 EUR
- verejné osvetlenie – hlavná cesta pri MOBISE vo výške 2 060,58 EUR
- kúpa tlačiarenskeho stroja pre OÚ vo výške 3 396,00 EUR
- kamerový systém pre DSS vo výške 1 979,28 EUR
- kúpa umeleckého diela – Busta Alex. Trizuljaka vo výške 3 000,00 EUR
- obstaranie projektovej dokumentácie – zvýraznenie a úprava prechodu pre chodcov vo výške 3 060,00 EUR

7.2 Prebytok rozpočtového hospodárenia za rok 2022

Hospodárenie obce	Skutočnosť k 31.12.2022 v EUR
Bežné príjmy spolu	2 495 753,87
z toho : bežné príjmy obce	2 393 549,14
bežné príjmy RO	102 204,73
Bežné výdavky spolu	2 200 797,17
z toho : bežné výdavky obce	1 052 218,90
bežné výdavky RO	1 148 578,27
Bežný rozpočet	294 956,70
Kapitálové príjmy spolu	0,00
z toho : kapitálové príjmy obce	0,00
kapitálové príjmy RO	0,00
Kapitálové výdavky spolu	895 066,78
z toho : kapitálové výdavky obce	895 066,78
kapitálové výdavky RO	0,00
Kapitálový rozpočet	-895 066,78
Schodok bežného a kapitálového rozpočtu	-600 110,08
Úprava schodku HC	59 139,26
Upravený schodok bežného a kapitálového rozpočtu	-659 249,34
Príjmové finančné operácie	818 855,29
Výdavkové finančné operácie	0,00
Rozdiel finančných operácií	818 855,29
PRÍJMY SPOLU	3 314 609,16
VÝDAVKY SPOLU	3 095 863,95
Rozpočtové hospodárenie obce	218 745,21
Vylúčenie z prebytku HC	59 139,26
Upravené rozpočtové hospodárenie obce	159 605,95

Schodok rozpočtu v sume 600 110,08 EUR zistený podľa ustanovenia § 10 ods. 3 písm. a) a b) zákona č. 583/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, **upravený** o nevyčerpané prostriedky zo ŠR a podľa osobitných predpisov v sume **59 139,26 EUR** bol v rozpočtovom roku 2022 vysporiadaný :

- z finančných operácií **659 249,34 EUR**

Zostatok finančných operácií v sume 818 855,29 EUR podľa § 15 ods. 1 písm. c) zákona č. 583/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov navrhujeme použiť na :

- vysporiadanie upraveného schodku bežného a kapitálového rozpočtu
v sume **659 249,34 EUR**
- tvorbu rezervného fondu **v sume 159 605,95 EU**

V zmysle ustanovenia § 16 odsek 6 zákona č.583/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov sa na účely tvorby peňažných fondov pri usporiadaní prebytku rozpočtu obce podľa § 10 ods. 3 písm. a) a b) citovaného zákona, z tohto **prebytku vylučujú** :

- a) nevyčerpané prostriedky zo ŠR účelovo určené na **bežné výdavky** poskytnuté v predchádzajúcom rozpočtovom roku v sume 28 245,37 EUR, a to na :
 - prenesený výkon v oblasti školstva v sume **24 375,07 EUR**
 - zabezpečenie stravovania v sume **3 318,90 EUR**
 - transfery obci na úhradu nákladov preneseného výkonu štátnej správy – referendum (odmeny) v sume **551,40 EUR**
- b) nevyčerpané prostriedky **školského stravovania na stravné a réžiu** podľa ustanovenia §140-141 zákona č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v sume **929,71 EUR** (na účte ŠJ v ZŠ)
- c) nevyčerpané prostriedky z **účelovo určených darov** od Nadácie pre MŠ podľa ustanovenia § 5 ods. 3 zákona č.583/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v sume **1 642,88 EUR**
- d) nevyčerpané prostriedky z **miestneho poplatku za rozvoj** podľa zákona č.447/2015 Z. z. o miestnom poplatku za rozvoj a o zmene a doplnení niektorých zákonov v sume **28 321,30 EUR**,

Celkom finančné prostriedky, ktoré sa z prebytku hospodárenia vylučujú predstavujú sumu

59 139,26 €.

Na základe uvedených skutočností navrhujeme tvorbu rezervného fondu za rok 2022 vo výške

159 605,95 EUR.

7.3 Rozpočet na roky 2023 - 2025 v EUR

	Skutočnosť k 31.12.2022	Rozpočet na rok 2023	Rozpočet na rok 2024	Rozpočet na rok 2025
Príjmy celkom	3 314 609,16	2 361 865,00	2 357 265,00	2 357 265,00
z toho :				
Bežné príjmy	2 393 549,14	2 293 865,00	2 289 265,00	2 289 265,00
Kapitálové príjmy	0,00	0,00	0,00	0,00
Finančné príjmy	818 855,29	0,00	0,00	0,00
Príjmy RO s právnou subjektivitou	102 204,73	68 000,00	68 000,00	68 000,00

	Skutočnosť k 31.12.2022	Rozpočet na rok 2023	Rozpočet na rok 2024	Rozpočet na rok 2025
Výdavky celkom	3 095 863,95	2 361 865,00	2 357 265,00	2 357 265,00
z toho :				
Bežné výdavky	1 052 218,90	1 229 660,00	1 159 660,00	1 159 660,00
Kapitálové výdavky	895 066,78	87 925,00	153 325,00	153 325,00
Finančné výdavky	0,00	0,00	0,00	0,00
Výdavky RO s právnou subjektivitou	1 148 578,27	1 044 280,00	1 044 280,00	1 044 280,00

8. Informácia o vývoji obce z pohľadu účtovníctva za materskú účtovnú jednotku a konsolidovaný celok

8.1 Majetok v EUR

a) za materskú účtovnú jednotku

Názov	Skutočnosť k 31.12.2021	Skutočnosť k 31.12.2022
Majetok spolu	8 124 310,89	7 988 066,15
Neobežný majetok spolu	6 333 061,58	6 773 861,00
z toho :		
Dlhodobý nehmotný majetok	25 773,02	25 705,46
Dlhodobý hmotný majetok	6 092 847,81	6 533 714,79
Dlhodobý finančný majetok	214 440,75	214 440,75
Obežný majetok spolu	1 788 619,63	1 211 715,59
z toho :		
Zásoby	1 228,91	962,89
Zúčtovanie medzi subjektami VS	474 394,79	456 307,11
Dlhodobé pohľadávky	0,00	0,00
Krátkodobé pohľadávky	6 496,62	36 122,13
Finančné účty	1 306 499,31	718 323,46
Poskytnuté návratné fin. výpomoci dlh.	0,00	0,00
Poskytnuté návratné fin. výpomoci krát.	0,00	0,00
Časové rozlíšenie	2 629,68	2 489,56

b) za konsolidovaný celok

Názov	Skutočnosť k 31.12.2021	Skutočnosť k 31.12.2022
Majetok spolu	8 226 212,81	8 103 658,67
Neobežný majetok spolu	6 807 428,97	7 229 464,71
z toho :		
Dlhodobý nehmotný majetok	25 773,02	25 705,46
Dlhodobý hmotný majetok	6 567 215,20	6 989 318,50
Dlhodobý finančný majetok	214 440,75	214 440,75
Obežný majetok spolu	1 415 070,67	870 620,91
z toho :		
Zásoby	2 096,14	1 570,50
Zúčtovanie medzi subjektami VS	0,00	0,0

Dlhodobé pohľadávky	0,00	0,00
Krátkodobé pohľadávky	6 496,62	60 497,20
Finančné účty	1 406 477,91	808 553,21
Poskytnuté návratné fin. výpomoci dlh.	0,00	0,00
Poskytnuté návratné fin. výpomoci krát.	0,00	0,00
Časové rozlíšenie	3 713,17	3 573,05

8.2 Zdroje krytia v EUR

a) za materskú účtovnú jednotku

Názov	Skutočnosť k 31.12.2021	Skutočnosť k 31.12.2022
Vlastné imanie a záväzky spolu	8 124 310,89	7 988 066,15
Vlastné imanie	6 082 022,33	6 197 602,55
z toho :		
Oceňovacie rozdiely	0,00	0,00
Fondy	0,00	0,00
Výsledok hospodárenia	6 082 022,33	6 197 602,55
Záväzky	392 925,71	241 278,01
z toho :		
Rezervy	1 656,00	2 100,00
Zúčtovanie medzi subjektami VS	26 326,50	28 245,37
Dlhodobé záväzky	88 878,32	111 845,54
Krátkodobé záväzky	276 064,89	99 087,10
Bankové úvery a výpomoci	0,00	0,00
Časové rozlíšenie	1 649 362,85	1 549 185,59

b) za konsolidovaný celok

Názov	Skutočnosť k 31.12.2021	Skutočnosť k 31.12.2022
Vlastné imanie a záväzky spolu	8 226 212,81	8 103 658,67
Vlastné imanie	6 083 806,21	6 197 761,86
z toho :		
Oceňovacie rozdiely	0,00	0,00
Fondy	0,00	0,00
Výsledok hospodárenia	6 083 806,21	6 197 761,86
Záväzky	491 960,26	355 627,73

z toho :		
Rezervy	1 656,00	2 100,00
Zúčtovanie medzi subjektami VS	26 326,50	28 245,37
Dlhodobé záväzky	90 105,31	113 443,73
Krátkodobé záväzky	373 872,45	211 838,63
Bankové úvery a výpomoci	0,00	0,00
Časové rozlíšenie	1 650 446,34	1 550 269,08

Analýza významných položiek z účtovnej závierky za konsolidovaný celok:

Obec zvýšila majetok o zaradenie do užívania:

- budovy domu sociálnych služieb – Zariadenia pre seniorov a denný stacionár sv. Barborky,
- interiérové vybavenie budovy DSS,
- TZ budovy požiarnej zbrojnice,
- kúpeného automobilu,
- TZ detského ihriska na ulici M.R.Štefánika – dodávka a montáž dopadovej plochy,
- osadenie lapača tukov v areáli ZŠ pri školskej jedálni,
- kúpu a osadenie nového nákladného výtahu v školskej jedálni,
- detské ihrisko v areáli ZŠ,
- TZ– rekonštrukciu multifunkčného ihriska,
- kúpu profesionálneho kopírovacieho stroja,
- TZ – rekonštrukciu verejného osvetlenia pri Mobise

Zvýšenie nastalo tiež obstarávaním projekt. dokumentácie pre úpravu resp. zvýraznenie priechodu pre chodcov a pokračovaním v obstarávaní územného plánu obce.

8.3 Pohl'advky v EUR

a) za materskú účtovnú jednotku

Pohl'advky	Zostatok k 31.12 2021	Zostatok k 31.12 2022
Pohl'advky do lehoty splatnosti	6 411,39	36 049,74
Pohl'advky po lehote splatnosti	234,41	214,24

b) za konsolidovaný celok

Pohl'advky	Zostatok k 31.12 2021	Zostatok k 31.12 2022
Pohl'advky do lehoty splatnosti	6 411,39	60 424,81
Pohl'advky po lehote splatnosti	234,41	214,24

8.4 Závazky v EUR

a) za materskú účtovnú jednotku

Závazky	Zostatok k 31.12 2021	Zostatok k 31.12 2022
Závazky do lehoty splatnosti	364 943,21	210 932,64
Závazky po lehote splatnosti	0	0

b) za konsolidovaný celok

Závazky	Zostatok k 31.12 2021	Zostatok k 31.12 2022
Závazky do lehoty splatnosti	463 977,76	325 282,36
Závazky po lehote splatnosti	0	0

Analýza významných položiek z účtovnej závierky za konsolidovaný celok:

- pohľadávky v lehote splatnosti oproti roku 2021 sa výrazne zvýšili, jedná sa najmä o pohľadávky obce voči ZŠ na nevyčerpané normatívne štátne prostriedky – prenesené kompetencie a pohľadávky ZŠ voči obci OK.
- pohľadávky po lehote splatnosti sú nižšie oproti roku 2021, jedná sa o neuhradenú DzN a odpad
- záväzky v lehote splatnosti oproti roku 2021 sú nižšie – pokles spôsobila najmä úhrada faktúr v lehote splatnosti za stavebné práce. V roku 2022 sa jedná sa o záväzky z pracovno-právnych vzťahov, odvody SP, ZDP a odvod dane z miezd za december 2022, neuhradené faktúry v lehote splatnosti a dlhodobý záväzok – zmluvne dohodnutá garancia voči zhotoviteľovi budovy DSS.

9. Hospodársky výsledok za 2022 - vývoj nákladov a výnosov za materskú účtovnú jednotku a konsolidovaný celok v EUR

a) za materskú účtovnú jednotku

Názov	Skutočnosť k 31.12. 2021	Skutočnosť k 31.12.2022
Náklady	1 129 429,12	1 524 605,66
50 – Spotrebované nákupy	117 073,79	303 565,78
51 – Služby	75 778,94	128 457,76
52 – Osobné náklady	415 807,13	498 249,10
53 – Dane a poplatky	7 294,12	6 224,75
54 – Ostatné náklady na prevádzkovú činnosť	12 295,96	13 019,57
55 – Odpisy, rezervy a OP z prevádzkovej a finančnej činnosti	217 327,92	228 619,79

a zúčtovanie časového rozlíšenia		
56 – Finančné náklady	4 557,52	4 497,20
57 – Mimoriadne náklady	0,00	0,00
58 – Náklady na transfery a náklady z odvodov príjmov	279 249,00	341 971,71
59 – Dane z príjmov	44,74	0,00
Výnosy	1 486 192,81	1 640 185,88
60 – Tržby za vlastné výkony a tovar	586,00	909,40
61 – Zmena stavu vnútroorganizačných služieb	0,00	0,00
62 – Aktivácia	0,00	0,00
63 – Daňové a colné výnosy a výnosy z poplatkov	1 263 461,75	1 464 195,26
64 – Ostatné výnosy	11 355,28	20 630,36
65 – Zúčtovanie rezerv a OP z prevádzkovej a finančnej činnosti a zúčtovanie časového rozlíšenia	1 656,00	1665,83
66 – Finančné výnosy	235,50	0,00
67 – Mimoriadne výnosy	0,00	0,00
69 – Výnosy z transferov a rozpočtových príjmov v obciach, VÚC a v RO a PO zriadených obcou alebo VÚC	208 898,28	152 785,03
Hospodársky výsledok / + kladný HV, - záporný HV /	356 763,69	115 580,22

Hospodársky výsledok za rok 2021 v sume 356 763,69 EUR bol zúčtovaný na účet 428 – Nevysporiadaný výsledok hospodárenia minulých rokov.

b) za konsolidovaný celok

Názov	Skutočnosť k 31.12.2021	Skutočnosť k 31.12.2022
Náklady	1 972 006,90	2 440 806,09
50 – Spotrebované nákupy	251 855,47	478 368,00
51 – Služby	142 268,87	200 279,78
52 – Osobné náklady	1 249 472,92	1 398 895,32
53 – Dane a poplatky	7 330,92	6 306,75
54 – Ostatné náklady na prevádzkovú činnosť	14 525,96	13 019,57

55 – Odpisy, rezervy a OP z prevádzkovej a finančnej činnosti a zúčtovanie časového rozlíšenia	235 689,78	247 383,47
56 – Finančné náklady	6 680,28	5 435,64
57 – Mimoriadne náklady	0,00	0,00
58 – Náklady na transfery a náklady z odvodov príjmov	64 137,96	91 117,56
59 – Dane z príjmov	44,74	0,00
Výnosy	2 331 895,63	2 554 761,74
60 – Tržby za vlastné výkony a tovar	54 411,19	101 991,06
61 – Zmena stavu vnútroorganizačných služieb	0,00	0,00
62 – Aktivácia	0,00	0,00
63 – Daňové a colné výnosy a výnosy z poplatkov	1 263 461,75	1 464 195,26
64 – Ostatné výnosy	11 355,28	20 752,20
65 – Zúčtovanie rezerv a OP z prevádzkovej a finančnej činnosti a zúčtovanie časového rozlíšenia	1 656,00	1 665,83
66 – Finančné výnosy	235,50	0,00
67 – Mimoriadne výnosy	0,00	0,00
69 – Výnosy z transferov a rozpočtových príjmov v obciach, VÚC a v RO a PO zriadených obcou alebo VÚC	1 000 775,91	966 157,39
Hospodársky výsledok / + kladný HV, - záporný HV /	359 888,73	113 955,65

Analýza nákladov a výnosov v porovnaní s minulým rokom a s vysvetlením významných rozdielov:

a) analýza nákladov:

- výrazný nárast u spotrebovaných nákupoch - najmä nákupy spotrebných materiálov na vybavenie novej budovy domu sociálnych služieb – Zariadenia pre seniorov sv. Barborky (gastrovybavenie, regály, police, posteľná bielizeň a iné)
- navýšenie nákladov na služby - čo súvisí aj s uvoľnením opatrení proti šíreniu ochorenia Covid-19 (konanie mnohých akcií v obci ovplyvnilo najmä nárast výšky u nákladov na ostatné služby),
- navýšenie nákladov na energie - nárast súvisí aj so začatím využívania energií v novej budove DSS
- nárastom transferov z rozpočtu obce ostatným subjektom verejnej správy - zvýšenie najmä kvôli transferu na cyklotrasu
- nárast u transferov z rozpočtu obce subjektom mimo verejnej správy súvisí najmä s poskytnutím dotácie pre novozaložený FS Bylinky v obci

- nárast u osobných nákladov - z titulu prijatia nových pracovníkov,
- nárast odpisov - odpisy sa zvýšili z titulu zaradenie majetku do užívania.

b) analýza výnosov:

- nárast celkových výnosov oproti – spôsobeným vyššími daňovými výnosmi a výnosmi z poplatkov a tiež nárastom ostatných výnosov.
- zvýšenie celkových výnosov neovplyvnil ani výraznejší pokles výnosov z bežných transferov zo ŠR, ktorých výšku v minulom období výrazne ovplyvnilo zúčtovanie prostriedkov zo ŠR určených na testovanie proti ochoreniu Covid-19.

10. Ostatné významné skutočnosti, ktoré mali vplyv na hospodárenie a činnosť obce

10.1 Prijaté granty a transfery

V roku 2022 obec a rozpočtová organizácia prijala nasledovné granty a transfery:

Poskytovateľ	Účelové určenie grantov a transferov	Suma prijatých prostriedkov v EUR
Dobrovoľná PO SR	Materiálno – technické vybavenie DHZ Gbeľany	1 400,00
Nadácia Spoločne pre región	Grant – Nadácia pre MŠ z 2% dane	1 642,88
Environmentálny fond	Transfer na separovanie odpadu	1 126,89
RÚŠS Žilina	Dotácia na prevádzku ZŠ – prenesené kompetencie	827 101,00
RÚŠS Žilina	Dotácia na prevádzku MŠ – príspevok na výchovu a vzdelávanie	15 698,00
RÚŠS Žilina	Edukačné publikácie	5 581,00
MV SR, sekcia VS	Register adries	109,20
MV SR, sekcia VS	Životné prostredie	144,60
MDV a RR SR	Pozemné komunikácie	62,38
UPSVaR – dotácia strava MŠ a ZŠ	Príspevok strava zo ŠR	6 715,80
Okresný úrad Žilina – org.odbor	Transfer voľby – komunálne + VUC	1 897,79
Okresný úrad Žilina – org.odbor	Transfer – referendum 2023	674,57
Okresný úrad Žilina – org. odbor	Transfer ŠR – príspevok na ubytovanie Ukrajina	12 780,00
Metodicko-pedagogické centrum Žilina	Projekt ZŠ – špeciálny pedagóg	27 005,26
Transfér z obcí – pre Spol.soc.úrad	Transfer na činnosť Spoločného soc. úradu	7 368,00

Popis najvýznamnejších prijatých grantov a transferov:

a) obec

- dotácia na prevádzku ZŠ z RÚŠS,
- dotácia na prevádzku MŠ z RÚŠS,

b) rozpočtová organizácia

- Projekt ZŠ - špeciálny pedagóg

10.2 Poskytnuté dotácie

V roku 2022 obec poskytla zo svojho rozpočtu dotácie v zmysle VZN č. 11/2020 o poskytovaní dotácií z rozpočtu obce:

Prijímateľ dotácie	Učelové určenie dotácie	Suma poskytnutých prostriedkov v EUR
ŠK Gbeľany	BV – športová činnosť v obci	25 200,00
FA UNITED N-KL-G	BV – športová činnosť v obci	14 000,00
FS Bylinky	BV – kultúrna činnosť v obci	5 000,00

10.3 Významné investičné akcie v roku 2022

Najvýznamnejšie investičné akcie realizované v roku 2022:

a) obec

- výstavba budovy domu sociálnych služieb – Zariadenia pre seniorov a denný stacionár sv. Barborky,
- interiérové vybavenie budovy DSS,
- technické zhodnotenie budovy požiarnej zbrojnice,
- nákup osobného automobilu,
- technické zhodnotenie detského ihriska na ulici M.R.Štefánika – dodávka a montáž dopadovej plochy,
- osadenie lapača tukov v areáli ZŠ pri školskej jedálni,
- osadenie nového nákladného výťahu v školskej jedálni,
- vybudovanie detského ihriska v areáli ZŠ,
- TZ– rekonštrukciu multifunkčného ihriska,

10.4 Predpokladaný budúci vývoj činnosti

Predpokladané investičné akcie realizované v budúcich rokoch:

a) obec

- vybudovanie kompostárne,
- fotovoltický lokálny zdroj elektriny pre vlastnú spotrebu na budove domu sociálnych služieb,
- vybudovanie prepojovacej chodby medzi budovou základnej školy a telocvičňou,
- pokračovanie v protipovodňových opatreniach,
- rozšírenie vodovodu na ulici Kaštieľna,
- technické zhodnotenie verejného osvetlenia na Hlavnej ulici,
- kúpa konvektomatu do školskej jedálne

10.5 Udalosti osobitného významu po skončení účtovného obdobia

Obec nezaznamenala žiadnu udalosť osobitného významu po skončení účtovného obdobia, za ktoré sa vyhotovuje výročná správa.

10.6 Významné riziká a neistoty, ktorým je účtovná jednotka vystavená

Na začiatku roka 2023 má negatívny finančný dopad na obec pretrvávajúci vojenský konflikt na Ukrajine a rastúca inflácia, ktorá sa premieta do vysokých cien tovarov a služieb. Rovnako sa už od začiatku roka 2022 aj naďalej prejavuje neistota obce z ďalšieho vývoja cien energií na trhu a kompenzačných opatrení vlády v tejto oblasti. Vysoké ceny tovarov, služieb a energií môže obmedzovať obec najmä v investičných zámeroch.

Vypracoval: Ing. Martina Ševčíková

Schválil: Ing. Jozef Martinček

V Gbeľanoch, dňa 4.8.2023

Prílohy:

- Individuálna účtovná závierka: Súvaha, Výkaz ziskov a strát, Poznámky
- Výrok audítora k individuálnej účtovnej závierke
- Konsolidovaná účtovná závierka: Konsolidovaná Súvaha, Konsolidovaný Výkaz ziskov a strát, Poznámky konsolidovanej účtovnej závierky
- Výrok audítora ku konsolidovanej účtovnej závierke